

УДК 657.1

Юнацький М.О. , здобувач

Житомирський державний технологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті проаналізовано стан розвитку нормативно-правової бази формування облікової політики підприємства. Зазначено, що нормативно-правові акти, які визначають правові засади формування облікової політики в Україні, вимагають вдосконалення, а також мають відповідати міжнародним стандартам обліку. Запропоновані шляхи вдосконалення законодавчо-нормативного регулювання облікової політики в Україні.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, облікова політика підприємства, система бухгалтерського обліку, фінансова звітність.

Yunatskiy M.

CURRENT STATUS OF REGULATORY FRAMEWORK OF ACCOUNTING POLICIES

The article analyzes the development of the legal framework shaping accounting policies. Indicated that regulations that define the legal basis of formation of accounting policy in Ukraine require improvement, and shall comply with International Accounting Standards. Ways of improving the legal and regulatory accounting policies in Ukraine.

Key words: regulatory and legal framework, the accounting policy of the company, accounting system, financial statements.

Юнацький М.О.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ

В статье проанализировано состояние развития нормативно-правовой базы формирования учетной политики предприятия. Отмечено, что нормативно-правовые акты, которые определяют правовые основы формирования учетной политики в Украине, требуют совершенствования, а также должны отвечать международным стандартам учета. Предложены пути совершенствования законодательно-нормативного регулирования учетной политики в Украине.

Ключевые слова: нормативно-правовое обеспечение, учетная политика предприятия, система бухгалтерского учета, финансовая отчетность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковим та практичним завданням. Важливою умовою ефективного функціонування господарського суб'єкта в Україні є якісно сформована система бухгалтерського обліку. Однією з тенденцій розвитку системи обліку в період становлення ринкових відносин у нашій країні був перехід від жорсткої його регламентації до вільного вибору методів і способів обліку на основі професійного судження. Тому кожне підприємство, виходячи зі специфіки своєї діяльності, має право обирати ті варіанти обліку, які забезпечать найбільш повну реалізацію функцій управління. У цьому випадку облікова політика виступає специфічним елементом нормативно-правового регулювання обліку на рівні підприємства, що поєднує в собі альтернативу державного регулювання та самостійності підприємств.

Цілі статті. Полягає в розробці пропозицій змін до існуючих Положень (Стандартів) Бухгалтерського Обліку

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження теоретичних і практичних аспектів формування облікової політики підприємства займає вагоме місце в наукових пошуках вітчизняних економістів. Серед них А. Андрющенко, Ф. Бутинець, Т. Войтенко, П. Житний, Л. Пантелейчук, М. Пушкар, М. Щирба та інші. Але на сьогодні питання формування облікової політики недостатньо врегульовані в українському законодавстві й потребують подальшого дослідження.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Кожний суб'єкт, що здійснює певну господарську діяльність, сьогодні виглядає як автономна мікроекономічна господарська одиниця зі специфічними, тільки їй властивими економічними характеристиками та юридичними формами. Однією з таких форм є модель організації бухгалтерського обліку, яка формується на підприємстві і затверджується власником або уповноваженою особою.

Специфіка економічних відносин у нашій країні, нестабільність зовнішнього середовища, інфляція, що зростає, зумовлюють необхідність особливих управлінських дій для ефективного управління підприємством. У таких умовах забезпечення управлінських функцій залежить від рівня інформаційного забезпечення, що надається обліковою системою.

Ефективне управління внутрішньогосподарськими процесами

сучасного підприємства залежить від своєчасних, цілеспрямованих і, головне, обґрунтованих рішень, що потребують використання різноманітної господарської інформації. Регулярне одержання такої інформації, її вірогідність і дохідливість багато в чому залежить від сформованої облікової політики на мікроекономічному рівні [1].

Головне призначення облікової політики - встановлення найбільш доцільних для конкретних підприємств методів обліку подання якісної інформації у вигляді звітності.

Бухгалтерський облік на кожному підприємстві ґрунтується на відповідному нормативно-правовому забезпеченні:

- законах і підзаконних актах (положеннях, інструкціях, вказівках, рекомендаціях, наказах тощо), які безпосередньо регулюють організацію бухгалтерського обліку і звітності, а також вимоги фінансового й господарського права [3-8]. Тому ступінь свободи конкретного підприємства у формуванні облікової політики, як зазначають науковці, законодавчо обмежений державною регламентацією бухгалтерського обліку у вигляді переліку методик й облікових процедур. Однак передбачаються припустимі альтернативні варіанти, і підприємство має можливість вибору конкретних способів оцінки, калькулювання, складу бухгалтерських рахунків тощо.

Згідно зі ст. 1 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3] від 16.07.99 р. № 996 - XIV і п. 3 П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [4] облікова політика:

- сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. На відміну від визначення облікової політики, яке наведене в МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" [5], національний стандарт не враховує в цьому визначенні домовленості й практику, що є зовнішніми емпіричними факторами, які визначають для конкретних економічних умов перелік принципів фінансової звітності і їхній зміст.

Юридичне регулювання облікової політики та її зміст для потреб фінансової звітності на національному рівні визначені Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" [3], П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [4], П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" [7], листом Міністерства фінансів України "Про облікову політику" [8] (табл. 1).

12 травня 2011 року Верховна Рада України прийняла Закон

України Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" N 3332-VI [3], який вступив і дію з 01.01.2012 року де:

- визначено термін «міжнародні стандарти фінансової звітності»;
- визначено облікову політику підприємства за погодженням з його власниками або уповноваженим ними органом (посадовою особою);
- визначено порядок застосування міжнародних стандартів.

Таблиця 1

Юридичне регулювання облікової політики

Вид правового акту	Питання, які розкриває акт
Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [2]	Правові основи визначення та організації облікової політики на підприємствах - визначення терміну «міжнародні стандарти фінансової звітності» - визначення порядку застосування міжнародних стандартів
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [3]	Розкриття інформації про облікову політику в примітках до фінансової звітності підприємства
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" [5]	Внесення змін до облікової політики підприємства
Лист Міністерства фінансів України "Про облікову політику" [6]	Відображення в розпорядчому документі (наказі) обраних методів, принципів і процедур); внесення змін до облікової політики; розкриття інформації про облікову політику в примітках до фінансової звітності

Також документом передбачається, що ПАТ, банки, страховики, а також підприємства, які здійснюють господарську діяльність за видами, перелік яких визначається КМУ, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за МСФЗ. Іншим підприємствам буде дозволено самостійно визначати доцільність застосування МСФЗ.

Законом також визначено, що, у разі переходу на МСФЗ, ПАТ,

підприємства-емітенти іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств та сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, а також професійні учасники фондового ринку, банки, страховики та інші фінансові установи зобов'язані не пізніше ніж до 30 квітня року, наступного за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову та консолідовану звітність разом з аудиторським висновком шляхом розміщення на власній Інтернет-сторінці з опублікуванням у періодичних або неперіодичних виданнях.

Спеціалісти з бухгалтерського обліку вважають, що основними недоліками П(С)БО є такі: прийняті національні стандарти містять багато невизначених термінів і понять; неузгодженість П(С)БО й податкового законодавства; регламентація управлінського обліку в частині обліку витрат і калькулювання собівартості продукції [2].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновки про те, що нормативно-правові акти, які визначають правові засади формування облікової політики в Україні, вимагають взаємоузгодження й урегулювання, а також мають відповідати міжнародним стандартам обліку.

У сучасних умовах господарювання основними шляхами покращення нормативно-правового забезпечення формування облікової політики є:

- 1) удосконалення національних П(С)БО в частині формування й оприлюднення облікової політики;
- 2) затвердження П(С)БО "Облікова політика підприємства", яке повинно акумулювати всі чинні норми з різних нормативно-правових актів;
- 3) розробка методичних рекомендацій щодо формування облікової політики суб'єктів господарювання, які враховують особливості й специфіку діяльності конкретної галузі.

Таким чином, упровадження викладених рекомендацій дозволить поліпшити нормативно-правові засади фінансового обліку, зокрема облікової політики, і підвищити ефективність управління не тільки підприємством, але й економікою країни в цілому на основі генерування необхідної інформації для менеджерів.

1. Бутинець Ф.Ф., Малога Н.М. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність / За ред. Ф.Ф.Бутинця. - 3-те вид., перероб. і доп. - Житомир: ПП "Рута", 2001. - 245 с.
2. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики: [монографія] / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. - Тернопіль : Карт-бланш, 2010. - 260 с.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-14 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cai-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dinai.com/Docs/nsbu/standart-1.doc>.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/document/92422/МСБО_8.pdf.
6. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів: постанова Кабінетом Міністрів України №1706 від 28.10.1998р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" : наказ Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 137 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cai-bin/laws/main.cgi?nreg=z0392-99>.
8. Про облікову політику : лист Міністерства фінансів України № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931.